

סימן שא¹

דיני הוצאה והכנסה²

אב ותולדה

- א.** ההוצאה מרשות לרשות - נקראת מלאכה לענין שבת³, הואיל וההוצאה היתה מלאכה חשובה במשכן, שנאמר⁴: "איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ויכלא העם מהביא", הא למדת שההבאה שהיו מביאין מביתם שהוא רשות היחיד אל משה העומד במחנה לוייה שהיא רשות הרבים - נקראת מלאכה.
- ב.** ההכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד, היא תולדת ההוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים, שהיא דומה לה ממש⁵.

דרכי הוצאה

- ג.** כל דבר אינו חייב עליו אלא אם כן הוציאו דרך משוי⁶.
- ד.** כל דבר שאוחזו בידו והוציאו - חייב עליו. ואפילו תכשיט או מלבוש שדרך ללבושו או להתקשט בו, ואחזו בידו והוציאו - חייב, כיון שדרך הוא להוציאו בידו לפעמים⁸.
- אבל אם תלאן במלבושיו או באחד מאבריו לתכשיט, אף על פי שדרך להוציאן

1. משולב עם סימן שג.

2. בסי' זה נתבארו בעיקר דיני הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים, אבל ישנו איסור נוסף שאינו שייך לסי' זה, והוא הלכה למשה מסיני שלא לטלטל שום דבר ארבע אמות ברשות הרבים, ונתבאר בעיקרו בשוע"ר סי' שמט, אם כי גם בסי' זה וכן לעיל סי' רסו נזכרו כמה הלכות בענין זה.

3. אף שמצד הסברא אינה נקראת בשם מלאכה כלל (שוע"ר סי' א).

4. שוע"ר סי' א.

5. שוע"ר סי' א. וראה לעיל בפתיחה.

6. שוע"ר סי' ב. משא"כ אם הוציאן דרך מלבוש או תכשיט, כדלקמן בפנים.

7. משמע אפילו ביד שמאל, דלא מצינו שהוצאה ביד שמאל נקראת שינוי, והוא הדין בשאר כל המלאכות, מלבד בכותב, כדלקמן סי' שמ. והוא הדין בחיקו (ראה שוע"ר סי' שג סכ"ג).

8. שוע"ר סי' ג.

- כ. כן בחול - פטור מן התורה. יש מהם דברים שאסורים מדברי סופרים, ויש מהם דברים שמותרים אפילו מדברי סופרים, וכפי שיתבאר לקמן⁹.
- ואם אינן לא מלבוש ולא תכשיט - חייב עליהם אפילו תלאן במלבושיו¹⁰ או באחד מאבריו¹¹, אם דרך להוציאן כן בחול לפעמים¹².
- ה. כל דבר שיש עליו תורת מלבוש - מותר ללבשו ולצאת בו אף שאינו צריך ללבשו לצורך הליכתו אלא לצורך אחר¹³.
- ו. הוציא חפץ לאחר ידו או ברגליו או בפיו או בין אצילי ידיו או במנעלו וכל כיוצא בזה, שאין דרך להוציא כן בחול - הרי זה פטור מן תורה. אבל אסור מדברי סופרים, שמא יבוא להוציאה כדרכו בחול¹⁴.
- ז. אוכלין שהוציאן בפיו - חייב, שזה גם כן דרך הוצאתן בחול¹⁵.
- ח. לא יעמוד אדם ברשות היחיד וירוק לרשות הרבים, ואם רק - חייב¹⁶.

נעליים

- מ. לא יצא אדם במנעל שהוא גדול ממדת רגליו, שמא יפול מעל רגלו וישכח ויביאנו בידו¹⁷.

14. שוע"ר ס"ב. אבל אם הוציא חפץ בתוך חיקו - הרי זו הוצאה גמורה (ראה שוע"ר סי' שג סכ"ג).

15. שוע"ר ס"ב.

16. שוע"ר סי' שנ ס"ג. וראה עוד שם ס"ד: "רוק שנתלש מפיו ומוכן לזרקו, יש מי שאומר שלא יהלך בו ד' אמות ברשות הרבים עד שירוק, והוא הדין בכרמלית. ומכל מקום אין למחות ביד המקילין בכרמלית". ומזה יש ללמוד גם שלא לצאת מרשות היחיד לרשות הרבים ברוק שנתלש מפיו.

17. שוע"ר ס"ג.

9. שוע"ר ס"ב. ויש מהם דברים שאסורים מדברי סופרים לאשה ולא לאיש, והם כל תכשיט שאפשר לה לשלפה ממנה להראות נזיה להברתה כדרך הנשים, ויש דברים שאסורים אף לאיש, והם כל תכשיט שהוא רפוי עליו שאפשר לו בקל ליפול מעליו מאליו, וכמו שיתבאר.

10. כגון מפתח או חפץ אחר התלוי בחגורתו (ראה שוע"ר סי' שג סכ"ג). וכן בכיסו (ראה שוע"ר סי' שי ס"ד).

11. כגון איש היוצא בסייף החגורה לו במתניו (שוע"ר ס"ג).

12. שוע"ר שם.

13. שוע"ר סי' שא ס"ב. וכדלקמן בפנים.

י. מותר לצאת במיני מנעלים שיכולים להשתמש מהרגלים במהרה¹⁸, שכיון שהרגל נכנסה בעור החופה אין חוששין שישמטו לגמרי¹⁹.

ויש נוחגין להחמיר שלא לצאת בהם לכתחילה. ואם שכח ויצא בהם - אינו צריך להסירם מעל רגליו ברשות הרבים²⁰.

יא. לא תצא אשה במנעל הקרוע למעלה, שמא ישחקו עליה ותחלצנו מעל רגלה ותביאנו בידה²¹.

אבל לאיש מותר לצאת במנעל קרוע, מפני שאין האיש מקפיד כל-כך על מנעליו כמו האשה²².

יב. לא תצא אשה במנעל חדש שלא הלכה בו עדיין, שמא לא יבא למדת רגלה ותחלצנו ותביאנו בידה. אבל אם ניסתה ללכת בו מאתמול - כבר הכירה בו שהוא מכוון לה, או אינה מקפדת כלל על זה.

אבל לאיש מותר לצאת במנעל חדש שלא ניסה ללכת בו מאתמול, מפני שאין האיש מקפיד כל כך²³.

יג. לא יצא אדם במנעל אחד ברגלו אחת ורגלו השניה בלי מנעל, כי שמא ישחקו עליו על שהולך בן ויסירונו מעל רגלו וישכח ויביאנו בידו.

אבל אם יש לו מכה ברגלו השניה שאי אפשר לו לנעול בה מנעל - מותר לו לצאת במנעל שברגלו האחת, שאין לחוש שישחקו עליו²⁴.

יד. מותר ליתן בשבת מוך²⁵ בסנדל ומנעל הסתומים מכל צד ולצאת בו, שאי-אפשר לו ליפול משם, מפני שמוך זה הוא כמו תכשיט ומלבוש שהרי הוא משמש להנאת הגוף. ואם הם פתוחים אפילו מצד אחד - צריך לקשרו שם²⁶.

18. כמו נעלי בית שלנו, אף אלו המכסים

רק את כף הרגל ולא את אחורי הרגל (בדה"ש סי' קטו סק"ו).

19. ומותר לצאת בערדליים שע"ג הנעליים אם הם מהודקים היטב לנעליים (בדה"ש סי' קטו סוסק"ו).

20. שוע"ר סי"ב בסופו.

21. וראה בדה"ש סי' קטו סקמ"ו שבזמנינו ללכת יחף הוא גנאי יותר מללכת בנעל קרוע.

22. שוע"ר סי' שג סט"ו.

23. שוע"ר שם.

24. שוע"ר שם.

25. והוא הדין קש או תבן (שוע"ר סי' שג סי"ט). ובכלל זה מדרסים אורטופדיים, וכן סוליות לסוגיהן (שמירת שבת כהלכתא פי"ח סכ"א והערה פט). וראה שו"ת משנה הלכות ח"ד סי' לט שמתיר להכניס נייר וכדומה בתוך כובע שמידתו גדולה לראשו.

26. ע"פ שוע"ר סי' שג סי"ז וסי"ט.

בגדים

מז. מותר לצאת בחלוק גדול ממדתו, שאין לחוש שמא יפול מעליו²⁷.

מז. מותר לצאת לרשות הרבים בשני מלבושים השווים זה על גבי זה, כגון שני חלוקים זה על גבי זה, או שני סרבילים [=מעילים] זה על גבי זה, או שתי אנפלאות [=גרביים] זו על גבי זו²⁸, הואיל ובימות הקור דרך הוא לפעמים להתלבש בשנים ושלושה מלבושים או יותר - הרי הם חשובים דרך מלבוש כל השנה.

יז. ומותר להוציאם אף על פי שאינו צריך אלא לאחד מהם, ואינו מוציא השני אלא לצורך חברו, ואין השני נראה כמשוי, הואיל והוא לבוש בו²⁹.

יח. מלבושים קרועים - מותר לצאת בהם [בין האיש ובין האשה]³⁰.

יט. מלבושים שלנו שהוא לבוש בהם ומוציא את הידים מתוכם - מותר לתפוס בידים מקצת המלבוש אפילו בשוליו להגביה, שלא יעכבוהו מללכת, או של יתלכלך, או שלא יקרע.

אבל לא יגביה הרבה כל אורך שוליו, בענין שלא יהא רוב גופו מכוסה, ולא יהיו דרך מלבוש כלל. ואף אם אמצעית שוליו מכסה רוב גופו, לא יגביה קצוות שוליו על כתפיו, כיון שנראה כמשוי, ואסור מדברי סופרים³¹, אף שלבוש בו ומוציא ידיו מתוכו³².

כ. מלבושים שלנו³³ שנתעטף בהן ולא הוציא ידיו מתוכם³⁴ - אסור לתפוס קצתם בידיו להגביהם שלא יתלכלך, אפילו אינו תופס בשוליהם³⁵.

(שוע"ר שם).

27. שוע"ר ס"ג.

32. שוע"ר שם.

28. ובכלל זה ערדליים ע"ג נעליים (ראה פסקי תשובות סי' שא אות טו, וש"נ).

33. שיש להם שרוולים.

29. שוע"ר סמ"ב.

34. היינו דוקא שמתעטף בהם באופן

30. שוע"ר סי' שג סט"ו. ואין חוששים שמא האשה תשלפם מעליה, שבדברים גדולים שהם עיקר המלבוש אין חוששים לכך (שוע"ר שם).

שאין חשש שהרוח יפריחם, אבל אם רק מניחם על כתפיו, ויש חשש שהרוח יפריחם, מסתבר לומר שאסור לצאת בהם (בדה"ש סי' קטו סקי"ד).

35. שוע"ר שם.

31. ויש אומרים שיש בזה חיוב חטאת

דברים המחוברים לבגד

כא. כל דבר שנפסק מן הבגד וראשו אחד מחובר לבגד, כגון לולאות וכיוצא בהן, אם הוא חשוב - אסור לצאת בו, שכיון שאינה משמשת כלום לבגד מחמת שנפסק ראשו אחד - הרי הוא משוי, ואינו בטל לגבי הבגד, כיון שהוא חשוב ודעתו עליו³⁶. אבל אם אינו חשוב - הרי הוא בטל לגבי הבגד, ומותר לצאת בו³⁷.

כב. אם חיבר לכסותו דבר שעשוי להשתמש בו³⁸, שהוא דבר האסור לצאת בו³⁹, ודבר זה הוא חשוב קצת נגד הכסות - אין חיבורו לכסות מתירו לצאת בו, והרי הוא כתלוש ומופסק מהכסות, דכיון שהוא עשוי להשתמש בו בפני עצמו - אינו בטל לגבי הלבוש⁴⁰.

אבל אם אינו חשוב כלל נגד חשיבות הכסות⁴¹ - הרי היא בטילה לגבי הכסות אם היא תפורה לו⁴².

לצאת בו בשבת (כמו כפפות) - משמע שמותר לחברו לבגד ולצאת כך גם אם הוא חשוב קצת נגד הלבוש. וראה גם לקמן בפנים.

ולענין חגורות המעילים המושחלים בתוך הלולאות בשתי צידי המעיל אם מותר לצאת בהם בשבת כשלא חוגר עצמו בהם - ראה בספר פסקי תשובות אות יז דעות לכאן ולכאן.

40. אבל אם אינו עשוי להשתמש בו בפני עצמו אלא כחלק מהבגד, כגון כפתורי רזרבה התפורים בבגד ע"מ שיוכל להשתמש בהם כשיאבד אחד הכפתורים, הרי הם בטלים לבגד ומותר לצאת בהם.

41. כמו מטפחת אף, כדלקמן בפנים. וכן כל מיני תוויות המחוברות בבגד ומותר לצאת בהם, כי הן בטילות לבגד.

42. שוע"ר סכ"ג. וכן אם מחוברים קצת ע"י קשירה וכיו"ב - מותר (שוע"ר סכ"ד).

36. כלומר, שדעתו לתפור שוב הצד שנפסק, או שדעתו לתלוש לגמרי מהבגד ולהשתמש בו לדבר אחר (בדה"ש סי' קטו סק"ו), ועפ"ז כפתור שהתרופפה תפירתו בבגד ואי אפשר לכפתר בו הבגד, אם בדעתו לחזור ולתפור הכפתור בבגד או להשתמש בו לבגד אחר - אסור לצאת בבגד זה בשבת. וראה במנחת שבת סי' פד בשירי מנחה סק"ה שנותן עצה שיחליט בדעתו שלאחר שבת ישליך כפתור זה לאשפה, ואז מותר לצאת בו.

37. שוע"ר סמ"ז. וראה בדה"ש שם שמלמד זכות על מנהג העולם שלא נזהרים מלצאת בלולאות שתולין בה את הבגד שנפסק צד אחד שלה, אף שדעתם לחזור ולתופרה בבגד.

38. ואם הוא עשוי לתכשיט - ראה לקמן בפנים.

39. אבל אם הוא נועד ללבישה המותרת

מטפחת אף

כג. מי שרוצה לישא עמו מטפחת - יקשרנה בראש החגורה מערב שבת בקשר של קיימא, שאז נעשית כחגורה אחת ארוכה, ויחגור את עצמו בכולה כל זמן שהולך ברחוב⁴³.

כפפות

כד. מותר לצאת בבתי ידים [=כפפות], לפי שהם מלבוש של הידים. ויש מי שמחמיר להצריך שיתפרם מערב שבת בבתי ידים [=בשרוולים] של מלבושיו, או שיקשרם בהם קשר של קיימא יפה, לפי שלפעמים צריך למשמש בבשרו וצריך להוציא יד אחת מהבית יד ואוחזו הבית יד בידו השניה שלא כדרך מלבוש - שמא ישכח ויביאנה כך ארבע אמות⁴⁴. וראוי לחוש לדבריו. אבל המנהג להקל בכל ענין⁴⁵.

טלית

כה. מותר לאיש לצאת בטלית המצוייצת כהלכתה אפילו בלילה שאינו זמן ציציית, שאין הציציית הכשרות חשובין משוי, אלא הרי הן מנוי הבגד ומתכשיתיו⁴⁶.

כו. אבל אם אינה מצוייצת כהלכתה - הרי הן משוי, ולא יצא בה; ואם יצא - חייב הטאת, מפני שאותן החוטין חשובין הן בעיניו ודעתו עליהם עד

שיקשור שתי הקצוות בעניבה. וראה תורת מנחם התוועדויות תשמ"ו ח"ב פרשת בשלח, שכ"ה מנהג ישראל. וראה פסקי תשובות שם.

44. אבל עכשיו שהיא תפורה או קשורה לשרוול הבגד - אין איסור לטלטלה כך אף שהיא חשובה קצת כנגד הבגד (ראה לעיל בפנים), כיון שהכפפה נועדה ללבישה - הרי זה כחלק מהשרוול של הבגד.

45. שוע"ר סמ"ד.

46. שוע"ר סמ"ה. אבל אשה שיצאה בטלית המצוייצת - חייבת, שמשוי היא לה זו (שם).

43. שוע"ר סכ"ג. וראה מהדו"ב לסי' שא שרבנו מתיר לכרוך במטפחת סביב הבתי שוקיים (=גרביים) מאחר שהוא מלבוש גמור. וראה בדה"ש סי' קטו סקל"ה שהוא בתנאי שבלעדי זה היו הגרביים נופלים. ויש מתירים (ערוך השלחן סמ"ח) לרכו סביב שרוול היד (במקום כפתור). וראה פסקי תשובות סי' שא אות טז. וראה בדה"ש שם בשם אחרונים לאסור לקשור המטפחת סביב הרגל או סביב היד כיון שאינו דרך מלבוש כלל, אבל מותר לכרוך המטפחת סביב הצואר אם דרכו לעשות כן לפעמים בחורף מפני הקור, ובתנאי

שישלימם ויעשם ציצית, ולפיכך אינם בטלים לגבי הטלית אף על פי שהם קשורים בו קשר של קיימא⁴⁷.

כז. היוצא בטלית ותפס כנפיה בידיו והגביה כדי שלא יתלכלך או כדי שלא יקרע - אסור⁴⁸.

כח. מותר להתעטף בטלית תחת הגלימא להביאו לבית הכנסת בשבת שחרית, שאף שמתעטף בה בענין שמתקצרת שאינה יוצאת מתחת הגלימא למטה, כל שהוא מכסה רוב גופו - מותר⁴⁹.

כט. במקומות שנהגו לקפל הטלית ולהניחה כך מקופלת על כתיפיהם סביב צוארם, והולכין כך אף בחצרותיהם ובבתיהם - מותרים לצאת כן בשבת אף לרשות הרבים, שדרך מלבוש הוא להם.

אבל אם אין הולכין כן בבתיהם אלא כשיוצאין לחוץ מקפלין הטלית על כתיפיהם תחת הגלימא להביאה לבית הכנסת - אסור לצאת כן בשבת; ואם יצא - חייב⁵⁰.

כובע

ל. אסור ללבוש כובע גדול [=מגבעת] על גבי כובע קטן [=כיפה] שעל ראשו ולצאת בו, לפי שיש לחוש שמא יפריחנו הרוח מעל ראשו וישכח ויביאנו בידו ארבע אמות.

ואם הוא מהודק בראשו, או שהוא עמוק שראשו נכנס לתוכו, ואין הרוח יכול להפריחו מעל ראשו, או שהוא קשור ברצועה תחת גרונו - אין לחוש לכולם. ובמקומות שאין דרך בני אדם לילך ברחוב בכובע קטן בלבד בלי כובע זה הגדול - מותר לצאת בו בכל ענין, שבודאי לא ילך ארבע אמות בלעדו⁵¹.

משמע שמצריך לכסות גם את ראשו, הרי כיום שאין מכסים הראש בטלית אלא בשעת התפלה בלבד - מותר לצאת בה גם אם אינו מכסה בה את ראשו (בדה"ש סי' קטו סקי"ב).

50. שוע"ר סל"ז.

51. שוע"ר ס"ג.

47. שם. וגם בחול אסור לצאת בהם, אלא שבשבת חייב גם משום שבת, או שמדובר בטלית שאולה הפטור מציצית (בדה"ש סי' קטו סקכ"ה).

48. שוע"ר סל"ה. וכן אסור להניח כנפי שוליה על כתיפיו (שם).

49. שוע"ר שם. אף שמדברי אדה"ז שם

לא. אבל אם יש עליו כובע שדרך לילך בו ברחוב לפעמים - אסור ללבוש עליו שום כובע אחר, בין גדול בין קטן, אף על פי שהוא צריך לו מחמת הקור וכיוצא בזה, אלא אם כן הוא בענין שאין לחוש בו שמא יפילנו הרוח מעל ראשו⁵².

ביסווי להציל מטינוף

לב. מותר לפרוס בגד⁵³ על הראש אם מתכוין שלא ירדו הגשמים על בשרו ויצערוהו. אבל אם מתכוין להציל את בגדיו מפני הגשמים - אסור, שכיון שמתכווין בו להציל מטינוף - אינו נחשב מלבוש⁵⁴. ואם מתעטף בו רוב הגוף כדרך מלבוש - מותר לצאת בו⁵⁵.

לג. אבל אין יוצאין בתיבה או קופה או מחצלת מפני הגשמים, אפילו שנתלבש בהם כמו במלבוש, שכיון שאין דרך להתלבש בהם לעולם - הרי הן משוי⁵⁶.

לד. מותר לאיש ליתן כובע על גבי כובע שעל ראשו מפני הגשמים, כיון שהוא דרך מלבוש⁵⁷, ובלבד שיהיה עמוק על ראשו⁵⁸.

חגורות

לה. יש אוסרין לחגור שתי חגורות זו על גבי זו, שכיון שאין לו שום הנאה ותועלת ללבישתו מהחגורה השניה - הרי הוא משוי. וכן ראוי לנהוג⁵⁹.

אבל מותר לצאת בשתי חגורות כשיש מלבוש מפסיק ביניהם, כגון התחתונה על גבי החלוק והעליונה על גבי הסרבל [=מעיל], שאז יש הנאה ותועלת משתייהן⁶⁰.

ואף אם אינו מוציאו לצורך חבירו אלא שחוגר חגורה חשובה על גבי חגורה קרועה - אסור, שכיון שבחשובה בלבדה די לו לצורך לבישתו, הרי השניה חשובה משוי, כיון שאין דרך לחגור כן (שם). אבל במקומות שדרך לחגור שתי חגורות - מותר לצאת בהן (שם).

⁶⁰ שוע"ר סמ"ג. לפיכך מותר לצאת באבנט על גבי בגד עליון (סירטוק) אף אם יש לו חגורה במכנסיו. וראה פסקי תשובות אות יד.

⁵² שוע"ר ס"נ.

⁵³ אפילו מין בגד גס כגון שק (שוע"ר סי"א).

⁵⁴ ראה גם שוע"ר ס"י וסי"ג שג סי"ח.

⁵⁵ ע"פ שוע"ר סי"א.

⁵⁶ שוע"ר ס"י.

⁵⁷ ולענין ציפוי ניילון על כובע אם נקרא דרך מלבוש - ראה ריכוז הדעות בזה בספר פסקי תשובות אות ו.

⁵⁸ שוע"ר סי"א.

⁵⁹ שוע"ר סמ"ב.

מחט (סיכה)

לז. לא יצא אדם בין איש בין אשה במחט התחובה לו בכגדו⁶¹.

מפתח

לז. מפתח של ברזל או של נחושת אפילו אם הוא מחובר וקבוע לעולם בחגורה או בשאר מקומות מבגדיו - אסור לצאת בו⁶², שכיון שהוא עשוי לתשמיש בפני עצמו ואינו משמש כלום לאותו מלבוש שהוא קבוע בו - אינו בטל לגבי אותו מלבוש, והרי זה כאילו הוציאו בלבדו בלי אותו מלבוש⁶³.

לח. ואם המפתח קבוע בראש החגורה ועשוי כעין קרס לחגור בו - יש מתירים, לפי שאז הוא משמש לחגורה ובטל אצלה, אף אם אינו קבוע שם אלא בשבת בלבד. וכן נוהגין במקצת מדינות אלו⁶⁴. אבל אם הוא קבוע באמצע החגורה - אין שום היתר בעולם⁶⁵.

תכשיטי נשים

לט. כל תכשיט שאפשר לאשה לשלפו ולהראותו לחברותיה - אסורה לצאת בו בין שהוא על ראשה בין שהוא במלבושה⁶⁶, גזירה שמא תחלצנו מעליה להראות נוי לחברותיה, כדרך הנשים שמראות תכשיטיהן זו לזו, ואחר-כך תשכח שהוא שבת ותביאנו בידה ארבע אמות ברשות הרבים⁶⁷.

63. שוע"ר שם. ואף אם תלאו שם לנוי כעין תכשיט - אסור לצאת בו, שהרי עיקרו נעשית לתשמיש ומשוי הוא (שם).

64. וכיום יש נוהגים לחבר את המפתח ע"י קרסים לגומי (הנועד להחזיק את הטלית קטן), באופן שהמפתח נעשה חלק הסוגר והפותח של השלשלת. וראה חו' דובר שלום ע' קד ואילך בענין היתר זה.

65. שוע"ר שם.

66. שוע"ר סי' שג ס"ז.

67. שוע"ר שם ס"ג.

61. שוע"ר סי' שא ס"ד. וראה שם (סעי' ד-ה ובסי' שג סי"א ובמהדו"ב לסי' שא) חילוקי דינים בזה בין מחט נקובה ללא נקובה ובין איש לבין אשה.

אבל סיכת ביטחון העשוי במיוחד לחיבור קצות הבגדים - מותר בין לאישה ובין לאיש (בדה"ש סי' קטו סקכ"ט. סי' קמו סוסקכ"ב).

62. ואפילו הוא קבוע שם בחוזק כל כך עד שאי אפשר להסירו משם לעולם בלי קלקול המקום שהוא קבוע בו (שוע"ר ס"ח).

מז. ועכשיו נהגו להקל בתכשיטין⁶⁸. כי יש מקילין לצאת בחצר שאינה מעורבת בכל התכשיטין שאסרו משום גזירה שמא יביאם בידו, ויש מקילין עוד לפי זה לצאת בהם אף לכרמלית, ועל פי דבריהם אין למחות עכשיו בנשים היוצאות בכל מיני תכשיטים, לפי שיש אומרים שבזמן הזה אין לנו רשות הרבים כלל אלא כרמלית.

ויש שלמדו עליהם זכות אחר, שלא אסרו התכשיטין אלא בימיהם שלא היו התכשיטין מצויין כל כך לרוב ולא היו מתקשטות בהן כי אם בשבת ולכן היה דבר חידוש בעיניהן והיו מראות זו לזו, מה שאין כן בזמן הזה שמצויין תכשיטין לרוב ויוצאת בהן גם בחול ואינן דבר חידוש בשבת שתראה אותם לחברותיה⁶⁹.

מא. דבר העשוי לתכשיט וגם להשתמש בו, כגון מפתחות נאות של כסף כמין תכשיט - אסור לצאת בהן, אף על פי שתלאן בשלשלת שבצוארו או בבגדיו כדי להתקשט בהן בלבד, מפני שהרואה יאמר שלצורך תשמיש הוא מוציאן ולא כדי להתקשט בו כלל.

ויש חולקין על זה ומתירין במפתחות של כסף, שכיון שאין דרך לעשות מפתחות של כסף הרי עיקר עשייתן משום תכשיט. וכן המנהג במקצת מדינות אלו⁷⁰.

פאה נכרית

מב. לא תצא אשה בפאה נכרית, דהיינו קליעת שער תלוש שנותנת על שערה כדי שתראה כבעלת שער הרבה, שמא תחלצנה מעל ראשה להראותה, או שמא תפול מעל ראשה ותביאנה בידה⁷¹.

סוס"ק כח שאוסר. אבל ראה פסקי תשובות סי' שא אות ה דעות שונות בזה.
71. שם סט"ז. אבל בימינו מותר לצאת בפאה נכרית, כיון שאין רגילות לשלוחף להראות לחברותיה לא חיישינן לכך (בדה"ש סי' קטו סקמ"ו), או משום שכיום פאה נכרית היא בגדר לבוש לצניעות כמו כובע ולא תכשיט (שש"כ פי"ח סקל"ז). פסקי תשובות סי' שג אות ה). ואין חשש שמא תפול מעל ראשה, כיון שהיא מונחת ומהודקת על הראש היטב (בדה"ש שם).

68. שוע"ר ס"ח. מיהו כל זה בתכשיטין דרך מלבוש (על גופה או על בגדיה), אבל אסור לישא שום תכשיט ביד כמו תיק שנושאות הנשים וכיו"ב (בדה"ש סי' קטו סקמ"ו). וכתב עוד בבדה"ש שם שצריך להזהיר לנשים שלא תצאנה במחטין אלא כמה שצריכות להעמיד בהן קישוריהן, אבל יותר מזה אסור.

69. שוע"ר סי' שג סכ"ג.

70. שוע"ר ס"ח. וראה גם סכ"ב. ולענין שעוני זהב לגברים - ראה בדה"ש סי' קטו

מוך

מג. יוצאים במוך שבאזנים, והוא שהמוך קשור באזנים קשר מהודק שלא יוכל ליפול.⁷²

מד. יוצאת אשה במוך שהתקינה לנדרתה שיבלע בו הדם אף על פי שאינו קשור בירכותיה, שאם יפול לא תביאנו בידה מחמת מאיסותו.⁷³

תחבושות

מה. יוצאין [בתחבושות] שנותנין על גבי המכה בשבת כדי שלא יסרטו הבגדים את המכה, מפני שהם לו כמו מלבוש. וכן מותר לכרוך סמרטוט על המכה שבידו או באצבעו ולצאת בו לרשות הרבים.⁷⁴

מו. ואין צריך לומר שמותר לצאת [בתחבושות] המרפאים אותה, והרי הן לו כתכשיט.⁷⁵ ואם נפלה מעליה בשבת - מותר להחזירה אפילו ברשות הרבים, כמו שמותר לחזור וללבוש מלבושים שנפלו מעליו ברשות הרבים.⁷⁶

מז. מותר לאגוד [תחבושת] על הרטיה ולצאת בו לרשות הרבים, אם אינו חשוב לו כלל, שכשמתירו מהרטיה שאינו צריך לה עוד הרי הוא משליכו לארץ, ולפיכך הוא בטל לגבי רטיה.⁷⁷

מח. מותר לתלות מצנפת בצוארו למי שיש לו מכה בזרועו⁷⁸ ולצאת בו לרשות הרבים.⁷⁹

מיוחדות לכך, ולאחר השימוש משליכים אותם - אזי ודאי שהם בטלים לרטיה ומותר לצאת בהם, ואפילו בכריכה גדולה שדעתו להשתמש בה בפעם הב' - יש לצדד שמותר, הואיל ותחילת עשייתו בשביל לכרכו על הרטיה, וא"כ הוא בטל לרטיה (בדה"ש סי' קטו סקמ"א).

78. פירוש, מי שיש לו מכה בידו שאינו יכול להשפיל את היד לארץ - תולה סודר בצוארו ומכניס בה את היד (בדה"ש סי' קטו סקמ"ב).

79. שוע"ר סעיף סג.

72. שוע"ר סי' שג סי"ז. וראה שש"כ פי"ח ס"ז שדין בגד המיוחד לכיסוי האזנים מחמת הקור כדין כפפות שנתבאר לעיל בפנים. וראה בדה"ש סי' קטו סקמ"ו.

73. שוע"ר שם סי"ח.

74. שוע"ר סי"ח.

75. ובלבד שלא יתנם על גבי המכה בתחילה בשבת, כדלקמן סי' שכח.

76. שוע"ר סי"ט. וראה גם לקמן בפנים.

77. שוע"ר שם. אבל אם התחבושת חשובה קצת - אינה בטלה לגבי הרטיה ואסור לצאת בה (שוע"ר שם). ובימינו הואיל והתחבושות שכורכים על הרטיה הן

מסכה

מז. אין יוצאין בפרמי, והן כעין צורות פרצוף שנותנים על הפנים להפחיד התינוקות, כיון שהן משוי ולא מלבוש ותכשיט. ואם יצא בהם - פטור, שאין זו דרך הוצאה לרוב בני אדם⁸⁰.

מקל הליכה

נ. חיגר שאינו יכול לילך כלל בלא מקל - מותר לצאת בו, אפילו אינו קשור לו.

נא. אבל אם אפשר לו לילך קצת בלא מקל ואינו נוטלו אלא להחזיק את עצמו שיוכל ללכת בטוב יותר ולא יפול - אסור לצאת בו בשבת, שכיון שהולך בביתו בלא מקל, אם כן אין צריך זה למקל שיסמוך עליו כל גופו וכל הליכתו, אלא שמתחזק בו בעת שמתיירא ליפול - הרי זה כמשוי שנושא לצורך הליכתו⁸¹.

נב. וכן זקן ההולך בביתו בלא מקל וכשיוצא לחוץ נשען על מקלו מחמת תשות כחו - אסור לצאת בו בשבת, אפילו אם הוא זקן כל כך שמנענע גופו ומתיירא פן יפול.

נג. וכן חולה שעמד מחליו אם אפשר לו לילך קצת בלא מקל - אסור לצאת בו; ואם לאו - מותר.

נד. וכן סומא לא יצא במקל, שהרי אפשר לו לילך זולתו, ואינו נוטלו אלא לישר ולתקן פסיעותיו.

נה. ואין צריך לומר החשובים שנוהגים לילך במקל חשוב שבידם, שאסורים לצאת בו בשבת⁸².

נו. אין יוצאים בעצים גבוהים שיש בהם מושב לכף הרגל והולכים בהם בטיט. ואם יצא בהם - פטור, שאין זו דרך הוצאה לרוב בני אדם⁸³.

כלל, שאז אסור משום מוקצה, ככל כלי שמלאכתו להיתר (קו"א סק"ז).

83. שוע"ר סט"ז.

80. שוע"ר סט"ז.

81. שוע"ר סי"ג.

82. שם. אבל בחצר המעורבת מותר לצאת במקל, אלא א"כ הוא מוציאו שלא לצורך

כסא (גלגלים)

נז. קטע בשתי רגליו או שיכשו וכווצו גידי שוקיו וארכובותיו ואינו יכול להלך עליהם כלל, אלא עושה לו כמין כסא נמוך ויושב עליו, וכשהוא מהלך נסמך בידיו על ספסלים קטנים ועוקר גופו מן הארץ ונדהף לפניו וחוזר ונה על אחוריו והכסא קשור לו מאחוריו – מותר לו לצאת בכסא שמאחוריו ובספסלים שבידיו, שכיון שאינו יכול ללכת מבלעדם – הרי הם מנעליו שכל גופו נסמך עליהם⁸⁴.

קמיע

נח. כל דבר שרפואתו בסגולה⁸⁵ – מותר לצאת בהן⁸⁶.

נט. מותר לצאת בקמיע מומחה שתולין אותו בצואר לרפואה, ואינם כמשוי לאדם אלא כתכשיט, הואיל והם לרפואה, בין אם הוא חולה שיש בו בין שאין בו סכנה. אבל אין יוצאין בקמיע שאינו מומחה אפילו לכרמלית⁸⁷.

בכרמלית

ס. כל הדברים שאסור לצאת בהם מן התורה מפני שהם משא גמור – אסור לצאת בהם לכרמלית, ואפילו בחצר שאינה מעורבת. ואפילו אם מוציא אותם שלא כדרכם, מכל מקום כיון שהם משוי ולא תכשיט – לא התירום לגמרי, אלא הרי הם כשאר שבות דשבות, שלא התירו אלא במקום מצוה או הפסד מרובה⁸⁸.

בבית או בחצר המעורבת

סא. בחצר המעורבת מותר לצאת אפילו בדברים שיש בהם חיוב חטאת אם יצא בהם לרשות הרבים, ואין חוששין שמא ישכח ויצא בהם מחצר לרשות הרבים.

ויש חולקין על זה ואומרים שכל הדברים שאסרו חכמים לצאת בהם לרשות הרבים משום גזירה שמא יביאם בידו – אסור לצאת בהם אפילו בבית, שהדבר

לרפואה (שם).

84. שוע"ר ס"ג.

85. אף אם אין ידוע איך באה הרפואה 87. שוע"ר סכ"ה. והאופן שבו מבררים אם הקמיע הוא קמיע מומחה – ראה ע"י דבר זה (שוע"ר סל"ג).

86. שוע"ר שם. ואין בהם משום דרכי באריכות בשוע"ר סעי' כה-כט.

88. שוע"ר שם סכ"ג. האמורי, כיון שניכר הדבר שמתכוין

קרוב לודאי שכשירצה לצאת לרשות הרבים ישכח להסיר מעליו ויצא בהם לרשות הרבים. ואין צריך לומר שדבר שיש בו חיוב חטאת אם יצא בו לרשות הרבים שאסור להשים אותו עליו בביתו, ולכן אסור להשים איזה חפץ בתוך חיקו או בבגדיו בשבת, שמא ישכח שהחפץ אצלו כשיוצא לרשות הרבים⁸⁹. וכן אסור לתלות מפתח או חפץ אחר בחגורותו. ואין היתר לטלטל שום חפץ בבית אלא בידו, שבידו בודאי אין לחוש שמא ישכח ויוציאה לרשות הרבים, שהרי רואה החפץ בידו⁹⁰.

ויש להחמיר כסברא זו⁹¹, אם לא בעת הצורך שאז יש לסמוך על סברא הראשונה⁹².

טלטול ארבע אמות ברשות הרבים

סב. כל אדם יש לו ארבע אמות ברשות הרבים שיכול לטלטל בהם שנאמר⁹³: "שבו איש תחתיו", ולמדו מפי הקבלה שזה נאמר לענין טלטול, שלא יטלטל כל אדם ברשות הרבים אלא כמדת תחתיו, דהיינו כמדת אורך גופו שהוא שלש אמות, ואמה כדי לפשוט בה ידיו ורגליו⁹⁴.

90. ואפילו בעיר המעורבת שאין בה מקום האסור עכשיו בטלטול – אסור (שוע"ר סי' שג סכ"ג). בשוע"ר הקיף קטע זה בסוגריים, וראה בדה"ש סי' קטו סקמ"ד שזהו משום שאדה"ז הסתפק בדבר אם לדעת האוסרים אסור עד כדי כך, אבל מנהג העולם פשוט לצאת בעיר המעורבת אפילו בחפצים שבכיס, וכנראה שסומכין על המתירים עכ"פ לענין עיר המעורבת.

91. ראה שוע"ר סי' שא קו"א סק"ט שמלשון "יש להחמיר" משמע שאין האיסור ברור מדינא.

92. שוע"ר סי' שג סכ"ג. וראה גם סי' שא סל"ח וקו"א סק"ט. אך ראינו מעשה רב אצל כ"ק אדמו"ר זי"ע שהחזיק מטפחת בכיסו בשבת.

93. שמות טז, כט.

94. שוע"ר סי' שמת ס"א. אופן מדידת

89. ואפילו היה אצלו מבעוד יום ולא נזכר להסיר סמוך לחשיכה – צריך להסירו כשתחשך (שוע"ר סי' שג סכ"ג), א"כ כל שכן שלא יניח בשבת לכתחילה (קו"א סי' שא סק"ט). ובגד שיש בכיסו חפץ – אסור ללבשו בשבת גזרה שמא ישכח ויצא בו לרשות הרבים (שוע"ר סי' שי ס"ד).

נראה דמה שכתב כאן "שמא ישכח שהחפץ אצלו כשיוצא לרשות הרבים", הכוונה שישכח להסירו בשעת יציאתו, כי אם הכוונה ששכח בשעת יציאתו שיש לו חפץ בכיס – אינו עובר עליו מן התורה (ראה שוע"ר סי' רנב סי"ז. סי' רסו קו"א סק"ו). אבל לפי המבואר כאן ובשוע"ר סי' שא סל"ח שגם בדברים שיש בהם איסור דרבנן גזרו חכמים שלא להניח החפץ בכיסו בביתו, נראה שגם כאן האיסור גם אם בשעת היציאה ישכח שהחפץ בידו, שהרי עכ"פ עובר על איסור דרבנן ביציאה זו.

סג. ומותר לכתחילה ליטול מתחלת ארבע ולהניח בסוף ארבע, רק שלא יוצא מחוץ לארבע⁹⁵.

סד. כל דבר שהתירו לצאת בו מפני שאין שום דרך כלל שיטלנו בידו - מותר לשלפו וליטלו ביד ברשות הרבים ולחזור ולהתלבש בו או להתקשט בו קודם שילך ארבע אמות, ואין לנו לחוש שמא כשיטול בידו ישכח ויעבירנו ארבע אמות⁹⁶.

סה. המעביר ארבע אמות ברשות הרבים - אינו חייב אלא אם כן העביר בהליכה אחת, אבל אם עמד בתוך ארבע אמות לפוש וחזר והלך - פטור.

ומדברי סופרים אסור להוציא חפץ חוץ לארבע אמות אפילו בעומד או יושב לפוש תוך ארבע אמות, או אפילו מניח החפץ בארץ תוך ארבע אמות וחוזר ומוליכו חוץ לארבע אמות, גזרה שמא יעבירנו ארבע אמות בהליכה אחת. ואפילו בכרמלית גזרו על זה⁹⁷.

סו. מותר לאדם לעקור חפץ מרשות הרבים וליתנו לחברו שאצלו בתוך ארבע אמותיו וחברו יתנו לחברו שאצלו, אף על פי שהחפץ הולך כמה מילין ברשות הרבים, כיון שכל אחד אינו מעביר ארבע אמות⁹⁸.

סז. ומכל מקום אין היתר זה מועיל לענין טלטול מרשות היחיד לרשות הרבים או לכרמלית, אפילו אם אחד עומד בפנים ואחד בחוץ וזה שבפנים מושיט החפץ וזה שבחוץ נוטלו מידו, שזה עוקר וזה מניח - אף על פי כן אסור מדברי סופרים, אפילו בכרמלית ואפילו לדבר מצוה⁹⁹.

מים שעל גופו

סח. הרוחץ בנהר צריך לנגב את גופו יפה כשעולה מהנהר שלא ישארו עליו מים, ויטלטלנו ארבע אמות בכרמלית¹⁰⁰, ששפת הנהר הוא כרמלית.

98. שוע"ר שם ס"ד.
99. שוע"ר שם ס"ה. וראה לקמן סי' שלא באיזה אופן התירו הוצאה והכנסה של תינוק לצורך מילה. וראה לעיל סי' רסו ס"ו ואילך שבאופנים מסויימים התירו זריקה כלאחר יד לתוך ביתו.
100. ראה גם שוע"ר סי' שכו ס"ו.

האמה בזה - ראה שוע"ר שם. ולענין העברה באלכסון של ד' אמות שהן ה' אמות וג' חומשי אמה - ראה שוע"ר שם ס"ב.
95. שוע"ר שם סוס"ב.
96. שוע"ר סי' שג סכ"ב. ראה שם הטעם באריכות.
97. שוע"ר סי' שמת ס"ג.

סמ. אבל ההולך ברשות הרבים ומטר סוחף עליו ועל לבושו - לא הקפידו חכמים על זה, לפי שהוא דבר שאי אפשר לעמוד עליו, שלפעמים אדם הולך ברשות הרבים ופתאום ירד הגשם עליו, לכן התירו לו בכל ענין, אף לצאת מביתו בשעת הגשם, שאין לאסור דבר להצאין¹⁰¹.

במקום חשש היזק

ע. קוץ המונח ברשות הרבים - מותר לטלטלו פחות פחות מארבע אמות עד שיסלקנו לצידי רשות הרבים, ובכרמלית מותר לטלטלו כדרכו אפילו הרבה בעקירה אחת, מפני שיש לחוש שמא יזקו בה רבים, ובמקום היזק רבים לא גזרו על שבות¹⁰².

נשיאת קטן

עא. הנושא את בנו הקטן, אם הוא גדול כל כך שיכול לילך ברגליו לבדו - פטור מן התורה, שהחי נושא את עצמו, אבל אסור מדברי סופרים משום שבות. ואפילו בכרמלית אסור לישא אותו משום שבות דשבות, וצריך להזהיר לרבים שטועים בזה¹⁰³.

עב. ואם הוא קטן כל כך שצריך לגרור שתי רגליו ונשאו ברשות הרבים - חייב, שבקטן כזה אין אומרים החי נושא את עצמו¹⁰⁴.

עג. וכן הנושא את הכפות או את החולה שאינו יכול לילך כלל - חייב, מפני שאינן נושאים את עצמן כלל¹⁰⁵.

עד. האשה מדדה את בנה אפילו ברשות הרבים, ואין לגזור שמא תגביהנו ותוליכנו ארבע אמות ברשות הרבים, שאף אם תעשה כן לא תעבור על דבר של תורה אלא על דבר של דברי סופרים.

ובלבד שלא תגררהו, אלא יהא מגביה רגלו האחת ויניח השניה על הארץ וישען עליה עד שיהזור ויניח רגלו השניה, שנמצא לעולם הוא נשען על רגלו האחת, אבל כשהיא גוררת שתי רגליו - הרי זה כנושאתו, ואסור אפילו בכרמלית¹⁰⁶.

104. שוע"ר שם.

105. שוע"ר שם.

106. שוע"ר שם.

101. שוע"ר סעיף סא.

102. שוע"ר סי' שח סמ"ט.

103. ע"פ שוע"ר סי' שח סעיף פא.

נשיאת בעלי חיים

עה. לא אמרו החי נושא את עצמו אלא באדם, אבל לא בבהמה חיה ועוף, לפיכך אסור לדדות ברשות הרבים שום בהמה חיה ועוף, גזרה שמא יגביהם ויוליכם ויתחייב משום מעביר ארבע אמות ברשות הרבים. וכרמלית דינו ברשות הרבים לענין זה.

ולדחות אותם מאחריהם אם ברחו - מותר אפילו ברשות הרבים¹⁰⁷.

